

“Littérature” is vrouwelijk

1 januari 1993

Auteur: [Suzan van Dijk](#)

Volume: [03](#)

Nummer: [?](#)

Pagina's: 77

Documenten

- [tsjip_jrg03_042.pdf](#)

suzan van dijk litterature is vrouwelijk vrouwelijke auteurs waren er vroeger niet lijkt het althans in de voor het voortgezet onderwijs bedoelde overzichten van de franse literatuur worden ze nauwelijks genoemd die afwezigheid is wel te verklaren maar is toch onjuist bovendien is hij betreurenswaardig gezien het relatief grote aantal vrouwelijke leerlingen in de groepen frans in het onderstaande licht ik mijn standpunt toe ik heb het daarbij vooral over de geschiedenis alle eeuwen voor 1950 dankzij de vertalingen van het werk van duras en ernaux de erkenning voor yourcenar en beauvoir worden fragmenten uit hun werk nog wel eens in vernieuwde versies van literatuurboeken toegevoegd de vroegere periodes worden dan meestal niet herzien de afwezigheid van vrouwelijke auteurs in literaturogeschiedenissen zou verklaard kunnen worden door te verwijzen naar de moeilijkheden die deze vrouwen al bij hun leven als schrijfster ondervonden *notre sexe en litterature est un defaut aupres des hommes* zo beklaagde een overigens onbekende lezeres van het *journal des dames* zich in 1762 en de tamelijk negatieve houding van veel critici uit die tijd bevestigt haar woorden ook andere vrouwen laten zulke geluiden horen van de anonieme briefschrijfster weten we niet welke literaire pretenties ze eigenlijk had maar de nederlandse magdalena van schinne bijvoorbeeld die aan het eind van de 18e eeuw in het frans een dagboek bijhield ging er wel degelijk van uit dat ze dankzij dat literaire werk een eeuw later beroemd zou zijn het handschrift is recentelijk teruggevonden en alsnog uitgegeven toch waren er ook toen vrouwen die in hun eigen tijd succes hadden met hun werk zoals uit aantallen herdrukken duidelijk blijkt vooral schreven ze romans het nieuwe genre van de 18e eeuw dat de publicatie niet probleemloos verliep blijkt uit de frequentie van anoniem werk en later in de 19e eeuw uit het aantal vrouwen die onder mannelijk pseudoniem schreven het beroemdste geval is natuurlijk dat van aurore dudevant die george sand werd zij was tot het gebruik van een schuilnaam gekomen mede door de houding van haar schoonmoeder die haar had toegevoegd *j espere que vous ne mettez pas le nom que je porte sur des couvertures de livres imprimes* zoals bekend heeft sand een uitgebreid oeuvre bij elkaar geschreven met de opbrengst waarvan ze haar kinderen en kleinkinderen onderhield en dat internationaal erkenning heeft gekregen de relatie tussen vrouwen en literatuur is altijd complex geweest dat blijkt wel uit deze enkele voor-

beelden inmiddels is er in de 20e eeuw een hele lichte vrouwelijke auteurs die een andere houding kan aannemen ten opzichte van het eigen schrijven sommigen stellen nadrukkelijk het 77 vrouwelijke schrijverschap aan de orde zoals Helene Cixous in *La venue à l'écriture* anderen voelen zich juist niet meer schrijvende vrouw maar als schrijver neutraal zoals Nathalie Sarraute *Quand je travaille je ne pense pas en tant que femme* en Marguerite Yourcenar voert nadrukkelijk een mannelijke hoofdpersoon op sprekend in de ik vorm dat betekent echter niet dat nu de problemen zijn opgelost die uit de geschiedenis zijn niet meer op te lossen maar je kunt je er wel van bewust zijn dezelfde Yourcenar realiseerde zich bij haar ontvangst in de Académie Française als eerste vrouw in 350 jaar dat ze daar stond *accompagnée d'une troupe invisible de femmes qui auraient du peut être recevoir beaucoup plus tôt cet honneur* deze onzichtbare vrouwen ieder potentieel lid geweest van de Académie Française verdienen kennelijk grotere bekendheid dan ze nu krijgen ze hoeven ook zeker niet allemaal onbekend te blijven voor Nederlandse leerlingen die de Franse literatuur bestuderen maar de gangbare literatuurboeken geven die leerlingen geen besef van de evolutie die er op dit gebied plaats heeft gevonden dat is jammer omdat het voor met name vrouwelijke leerlingen een belangrijk gegeven is het is bovendien jammer dat die leerlingen wat de schoolboeken betreft systematisch teksten voorgeschoteld krijgen waarin een mannelijk perspectief overheerst het lijkt me niet juist om te denken dat de docenten ook voor 3/4 vrouw tenslotte het zelf zo prettig vinden dat ze zich in de positie van *Ronsard's Mignonne* of zelfs van Helene moeten verplaatsen en niet in de situatie van *Louise Labé* al is die natuurlijk *navree en toutes parts* de alom gereproduceerde scene waarin *Voltaire's Candide* zich in Suriname over de verhoudingen verbaast zou goed vervangen kunnen worden door een fragment uit *Françoise de Graffigny's* niet minder kritische *Lettres d'une Péruvienne* daarin beschrijft de Peruaanse Zilia door de Spaanse kolonisten meegevoerd naar Europa haar situatie en geeft ze haar mening in het werk van dergelijke auteurs zijn mooie en uitstekend voor school geschikte teksten te vinden een thematische werkwijze gericht op de vrouw aspecten is dan lang niet de enig mogelijke al blijkt die vooral in volwassenen groepen zeer aan te slaan het proto feminisme van *Christine de Pisan* de verhouding moeder dochter in de brieven van *Marie de Sevigné* de anti huwelijkse opstelling van de vrouwelijke personages bij *Marie Jeanne Riccoboni* een bezwaar is dat daardoor lijkt alsof vrouwen teksten alleen voor vrouwen interessant zouden zijn dat dit niet zo is kan heel goed worden getoond aan de hand van andere thema's of in een historische benadering als in de middeleeuwse literatuur de *Tristan* materie behandeld wordt kan dat gebeuren naar aanleiding van een van de *Lais* van *Marie de France* als de Italiaanse oorsprong van de renaissance ter sprake komt is het een goed moment om een van de 78 verhalen uit de *Heptameron* van *Marguerite de Navarre* te laten lezen en zo zijn er nog veel voorbeelden te noemen benadrukt kan worden dat voor de genoemde en voor tal van andere vrouwelijke auteurs de literaire waarde niet ter discussie hoeft te staan die is inmiddels onderwerp geweest van genoeg studie daar ligt het probleem niet meer het is lijkt mij niet de bedoeling dat een schoolboek initiatief ontplooit voor de herwaardering van ten onrechte onderschatte auteurs er moeten bij het maken van een overzicht na-

tuurlijk keuzes worden gemaakt maar waarom dan bijvoorbeeld de auteurs van franse literatuur vanaf 1600 tot heden wel 7 bladzijden fragmenten van retif de la bretonne geven en voor de 18e en de 19e eeuw niet een vrouwelijke auteur is niet duidelijk in het bovenstaande zijn bovendien alleen schrijfsters genoemd van wie recente edities en eventueel zelfs vertalingen bestaan de leerlingen kunnen er dus ook buiten de lessen makkelijk mee in contact kunnen komen kortom wat let ons eigenlijk als de voorzitter van de emancipatieraad constateert dat het emancipatie beleid in de laatste acht jaar in nederland nauwelijks vooruitgang heeft geboekt dan ligt het natuurlijk niet alleen aan de afwezigheid van franse schrijfsters in de literatuurles maar het doorbreken van traditionele beeldvorming over mannen en vrouwen al acht jaar lang een van de voornaamste beleidspunten van staatssecretarissen voor dit gebied kan ook in literatuurlessen gebeuren alleen niet wanneer we wachten op een pasklaar door een uitgever geproduceerd boek samenvattend bij dezen wil ik graag de belangstelling peilen voor een eventueel binnen de stichting promotie literatuuronderwijs op te richten werkgroep vrouwenliteratuur bekeken zou moeten worden of voor iedere vreemde taal een apart groepje nodig zou zijn of dat de problematiek per taal daarvoor niet genoeg verschilt dit zal mede afhangen van het aantal reacties u kunt zich aanmelden door te schrijven naar het redactie adres suzan van dijk u v a 79